

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 18 gld., za četrt leta 3 gld., 80 kr., za jeden mesec 1 gld., 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za ostanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Poslanec dr. Ferjančič — v Idriji.

(Konec.)

Tako, z navedenimi besedami povprašuje sobotni „Slovenec“ nas in ostali svet: ali ni res tudi gospod pl. Globočnik kaj storil za Idrijske delavce? — Vprašanja so tako stavljena, da ne vemo, ali se gospoda sama čudi, ker ta poslanec ničesar ni storil za Idrijo, ali pa hoče reči, da je trapaš le ta svet, ki dotičnih njegovih zaslug ne vidi in ne umeje. „Slovenec“ pristavlja na vsa svoja vprašanja: „Tako se je govorilo“. Mi: Pa kaj se je govorilo, kaj povedalo o Globočnikovi zaslugi, če sami pravite, da se je samó povpraševalo po njih? No, tudi nekaj pozitivnega se je „pravilo“ po Idriji, kakor pišete, a da le-to govorico Vi, „Slovenčeva“ gospoda, v svojem javnem listu beležite, to je Vaša največja sramota! „Da, pravilo se je celó, da je dr. Ferjančiča minister poljedelstva z opazko zavrnil, ko je govoril poslanec Ferjančič radi delavskih plač, češ, kaj govorite o tem, vsaj je to že dogmala stvar. Ko je staval gospod dr. Ferjančič ono interpelacijo, bilo je mej ministerstvom in rudniškim vodstvom že dogovorjeno o tej zadevi. Interpelacija dr. Ferjančičeva ni imela prav nobenega upliva pri uravnavanju delavskih plač. Tako se je govorilo.“ Kolikor besed, toliko debelih neresnic! „Slovenec“, ki jih v svet trosi, te neresnice, si zaupati misli: „Jaz ne morem nič za to, saj „tako se je govorilo“. Mi pa pravimo, da pošten list ne objavlja govoric o rečeh, glede katerih je v javnosti že dokazano, da so bile takšne in takšne, a ne drugačne! Kake korake je storil gospod Ferjančič za Idrijske delavce, to so svoje dni beležili javni listi, mej njimi tudi isti „Slovenec“ in posebno je to razvidno iz stenografskih zapisnikov državnozbornskih. Dne 10. decembra 1891. v 84. seji poslanske zbornice je imel gospod Ferjančič o delavskih zadevah v Idriji dolg govor, v katerem je temeljito opisoval revo rudniških delavcev, s podrobnimi številkami dokazoval njih nepri- merno majhni zaslužek in konečno staval resolucijo, obsegajočo pet oddelkov s pozivom, kaj naj ministerstvo stori za boljše stanje delavcev. Naš list je priobčil ta govor, a še poprej je v državnozbornskem poročilu konstatiral nastopno: „Resolucija se je vzpre- jela... zajedno pa je prosil minister Falken-

hayn, da mu govornik posodi gradivo, katero mu je služilo v podlago govora.“ To je tedaj slovenskemu svetu znano že skoro tri leta, sedaj pa, blagovoljni čitatelj, primerjaj to z onim, kar govoriči sobotni „Slovenec“! Uvidiš, da ta list infamno pretvarja znani in jasni dogodek, znano in jasno resnico! Gospod Ferjančič mu je poslal „popravek“, v katerem tudi nič drugega ne poudarja, kakor staro istino, češ, da ni napravil „interpelacije“, kakor trdi „Slovenčev“ članek, ampak da je govoril obširno in podrobno o pred- metu, nadalje, da ga minister poljedelstva ni za- vrnil z nobeno opazko, ampak je pazljivo poslušal njegov govor in, ko je Ferjančič izgovoril, pristopil k njemu ter si izprosil podatke za stvarno po- rabo s pripombo, da se Ferjančiču ni treba bati, da bi koga zaradi teh po- datkov kaka odgovornost zadela, da je konečno na to Ferjančič poljedelskemu ministru po- datke izročil, katere mu je vrnil čez par dni.“ Do- dati je temu še to, da je vzprejeta resolucija, ka- keršno je bil predlagal gospod Ferjančič, šla na budgetni odsek v posvetovanje prihodnjega leta. A še predno se je to zgodilo, malo časa po omenje- nem govoru napadenega poslanca — zboljšalo je ministerstvo plače rudniškim de- lavcem! Vsed tega je budgetni odsek za l. 1892 na podlagi resolucije Ferjančičeve prosil le še na- daljnje zboljšanje za delavce. — Če je pa vse to javno dokazano, kaj naj si mislimo o „Slo- venci“, ki je l. 1891 sam v telegramu, potem v državnozbornskem poročilu pisal o tem Ferjančičevem nastopu in priobčil celó ves njegov govor, ki pa sedaj z razprostrtimi črkami naznanja: „Interpela- cija (I) dr. Ferjančičeva ni imela prav nobenega upliva pri uravnavanju delavskih plač.“ Seveda: „Tako se je govorilo. To smo zvedeli od državnih poslancev samih.“ Resen list pa take govorice verjeti ne sme, če je sam poprej pravo resnico po- ročal bil ali se o njej lahko hitro prepriča, in — dostojen list bode dvakrat in trikrat preiskal tako govorico, predno bode proti poslancu vrgel sumnivo vprašanje: „Ali so vse imenovane (Ferjan- čičeve) zasluge le pavje perje?“

Na čistem smo torej s „Slovenčevimi“ vpra- šanji gledé gospoda pl. Globočnika, na drugi strani

pa tudi z znanimi dejanji gospoda Ferjančiča! „Temu poslancu — poroča nadalje „Slovenec“ — so v Idriji izročili upokojeni pazniki prošnjo, naj jim izpo- sluje pri ministerstvu tako zboljšanje, kakeršno so dobili aktivni pazniki. Izročili so jo njemu v nadi, da se tudi zanje tako uspešno potegne in jim po- maga, kakor je delavcu-trpinu. V roku svojega zastopnika prošnje niso izročili, ker ne pričakujejo od njega pomoči, saj nastopa jedino dr. Ferjančič z dovoljno odločnostjo v sedanjih razmerah“. Kar je tu pisano, to utegne resnično biti! Saj nam je tudi znano, da Idrijci dan na dan prihajajo k go- spodu Ferjančiču ali osebno ali pa v pismih, s prošnjami in s podatki, da bi se v držav- nem zboru potegnil za njih težnje. In iz tega je pač tudi izvajati treba, da imajo vanj naj- večje zaupanje. A — nečuvno — tudi to „Slo- venci“ v oči bode, da gre ter zlovoljnim zasmehom povprašuje: „Kakó bode neki zastopal proti- koalicijski poslanec prošnjo pri koalicijskem ministerstvu, od katerega se je ločil?“ Na tako nesmiselno vprašanje je najbolje hrbet obrniti. Ven- der pa potrpežljivo povejmo še jedno! Idrijski de- lavci poznajo oba dva, gospoda pl. Globočnika in gospoda dr. Ferjančiča iz njiju dosedanjega nastopa: oni ni ničesar storil za- nje, ta pa se je rad trudil in tudi nekaj dosegel; ta je pokazal voljo in zmožnost, oni ni pokazal niti volje niti zmožnosti. Naravno je torej, da se delavci obračajo na gospoda Ferjančiča, zato pa je grdo, odvrčati jih od moža, ki je zanje poln najboljše volje, a najgrše je, s splošnim na- rodno-političnim stališčem poslančevim pobijati to specijalno, gospodarsko, človekoljubivo vprašanje. S tem se nemogoče koristi rudniškim delavcem, — in delavci naj si zapomnijo to početje Ferjančičevih nasprotnikov!

Menda ni treba naposled mnogo poudarjati, kam „pes taco moli“ v članku „Slovenčevem“. Namen je jasen: povzdigniti gospoda pl. Globočnika, pa ponižati gospoda Ferjančiča, čegar ugled osobito v Idriji bolj raste, nego je nekaterim ljubo! Ne dá se pa povedati, kako je smešno prisposodovati jed- nega z drugim v parlamentarnem našem življenji! Utemeljevali tega ne bomo, ker ni prav nič treba in ker tudi ne maramo kritikovati lastnostij gosp. pl. Globočnika, čegar oseba čast nam je vrhu

LISTEK.

Dom družbe sv. Mohorja v Celovci.

Opisal Vatroslav Holz.

Dična naša družba sv. Mohorja, kateri glede ogromne množine članov v razmerji s toli malošte- vilnim narodom pač menda ni primere v vsej Evropi, razvija se kaj čudovito ter napreduje z orjaškimi koraki, tako, da ima letos že nad 66.000 plačujočih udov. In ker vsak posamičen družbenik dobi po pet, šest knjig, izračunimo lahko, rekel bi, neverjetno vsoto iztisov, kateri se razpošiljajo vsako leto mej naše ljudstvo. Lani n. pr. je izdal ta naš najplodo- vitejši literarni zavod svoje knjige v 344.388ih iz- vodih in v teku 42ih let svojega delovanja vkupaj 4.794.881 komadov obsežnih knjig. Ni čudo torej, da je društveni tiskarni, ki ima na leto proizvesti toli nepregledno množino tiskarskega dela, prostor v dosedanjih nje hiši postal naposled pretesen in da je upravni odbor družbe moral misliti na to, da ji omisli nov, prostran ter modernim zahtevam ustre- zajoč dom. Toda to ni bila baš lahka naloga; kajti

poleg velikanskih stroškov, katere si je nakopal z zidanjem nove hiše, moral je zvladati i vse razno- vrstne splotke in zapreke zbok prikladnega stavbišča ter prebiti dolgotrajne borbe s pristojno politično oblastjo, katere se je ustavljala takorekoč „z nogami in rokami“ tej prepotrebni zgradbi. No, vrli odbor prečastite naše družbe je konečno ipak zmagal in novi nje dom, katerega so danes blagoslovili, dviga se ponosno na odličnem prostoru mesta Celovškega.

Novovzgrajeni dom družbe sv. Mohorja v Ce- lovci stoji v tako imenovanem Vitrijskem obmestju, z glavnim pročeljem proti jugu obrnjen, dočim se mu postranska krila razprostirata na zapad in iztok po „šolski“ in „vojašniški ulici“.

Pripravljanje stavbišča za novi nje dom stalo je našo družbo mnogo truda in stroškov. Na istem mestu namreč, kjer se zdaj vzdiguje to monumen- talno poslopje, bil je poprej obmestni kanal in tega je družba sv. Mohorja — da bi ji mestni magi- strat pozneje kedaj ne mogel več nagajati — dala preložiti na svoje stroške. In ti so iznašli neki de- belih osem — tisočakov! Ko pa je mestno stara- šinstvo videlo, da je vztrajni odbor premagal i to eviro, podarilo je družbi isti prostor nad premeščenim

kanalom, na katerem je zdaj ličen vrt. Za ta svoj dar pa so milostivi mestni očetje zahtevali, da se mora za eventuelni napis v slovenščini napraviti enakomeren nemški prevod, čemur pa se je pre- vidni odbor izognil s tem, da je opustil vsakršen naslov na družbinem poslopji.

Na toli težavno pridobljenem zemljišču posta- vila se je torej prekrasna hiša, katere poveljuje kaj izdatno lepoto dotičnega Celovškega obmestja.

Hiša je dvonadstropna ter ima po vsem svojem obsegu 94.98 m dolgoti (glavno pročelje 41.90 m, postranska oddelka pa 29.50 m odnosno 23.50 m); visoka pa je od tla do kapa 15 m. Spredaj je 12 oken, ob straneh pa 10 ali 8. Pritlična okna so zgorej okrogla, ločnata, ter merijo 2.60 + 1.20 m, v gorenjih dveh nadstropjih pa ista štiriogla, ka- terih obseg je 2.20 + 1.20 m.

Naštevši površno te stavbinske podatke, oglejmo si našo zgradbo najprej od zunaj, potem pa stopimo v nje notranje prostore.

Zidan je ta prekrasni družbin dom v ukusnem sorazmerji širokosti z njega višino, ter napravlja na ogledovalca blagodejen utis ugodnosti, katero bodo uživali v njem bodoči prebivalci. V tem pogledu

tega še posebe sveta. On sam je preverjen, da ne sodi na tako polje, kamor ga je potisnila proti njegovi volji strankarska strast. Tako vsaj nam je on sam prej in slej izrecno naglašal velikokrat, — seveda v srce mu ne vidimo. Ker so ga pa jednokrat potisnili v državni zbor, tedaj mu hočejo oprtati slepih zaslug na račun drugega, zaslug, o katerih bode sam rad pripoznal, da jih nima, ker jih sploh imeti ne more. In če je žalostno, da se je mož, ki je sicer čestivreden, silil v stvari, za katere nima najmanjšega poklica, je še posebe žalostno, da se potem sumniči in napada drugi mož, ki opravlja nujno delo namesto izvoljenega, a ne poklicanega! Uverjeni pa smo, da, kakor Idrijskim delavcem, odprlo se tudi drugim vsem sploh očji, ki bodo tudi našle pravih narodnih delavcev.

Državni zbor.

Na Dunaji, 25. aprila.

V današnji seji sta bila samo dva znamenita govora. Kronawetter, stoječ na stališču popolne ločitve države od cerkve, je zagovarjal svoje nazore, Suess pa je razlagal levičarsko stališče glede ljudske šole.

Začetkom seje predloži trgovinski minister zakonski načrt o nakupu nekaterih poštnih in brzojavnih poslopij, mej drugimi poslopja v Celji, potem pa se nadaljuje specialna razprava o proračunu naučnega ministerstva. Prvi govori posl. dr. Kronawetter. Obžaluje, da imamo v Avstriji še ministra za bogočastje, ko vender država na to nima ingerencije. Tudi na upravo premoženja pasarnih konfesiij nima vlada upliva. Če subvencionira država verski zaklad, morala bi tudi na njega upravo uplovati. Govornik se potem sklicuje na svoj lanski predlog, naj se ta zahteva reši s posebnim zakonom, a tudi zunanji pravni odnosi katoliške cerkve naj se zakonito uredijo. Končno razpravlja govornik o pristojbinah za posamna cerkvena opravila in graja, da imajo ljudje vedno več plačevati, kakor jim gre po zakonu ter izreka željo, naj bi se razmerje mej državo in cerkvijo tako uredilo, da bi druga z drugo ne bilo v nikaki zvezi. — Posl. Kaiser želi, naj bi tudi tisti katoliški posestniki, ki ne bivajo v občini, kjer imajo posestva, nosili občinske doklade. — Posl. Furkan se poteguje za uredbo dotacij pravoslavne duhovščine, posl. dr. Gregorčič pa razpravlja o reformi zakona glede kongruje in urgira izvrševalno naredbo k zakonu o zboljšanju dohodkov kanonikov in dignatarjev, na kar mu odgovori vladni zastopnik dr. Rittner, da se dotična naredba že tekom prihodnjih dni razglasi. — Posl. Pastor se poteguje za definitivno zboljšanje kongruje. — Posl. Suess govori o razmerju mej vero in šolo. Šola ima nalogo, vzgojiti mladino npravno-versko in temu se nihče ne upira, boj gre le za sredstva, s katerimi se naj to doseže. Govornik se poteguje za sedanje šole in je začuden, da se je govorilo o administrativnih preuredbah v nasprotnem smislu. Glede protižidovskega gibanja pravi, da je v zadnjih letih prekoračilo meje drž. osnovnih zakonov in meje človeške pravičnosti ter se postavilo v nasprotje z vsebino kristijanske vere. Govornik želi, da bi tudi nasprotniki sedanje ljudske šole spoštovali argumente liberalcev in pravi, kakor

nasprotniki nečejo svojih načel zatajiti, tako tudi liberalci ne, ker so ti prepričani, da so ta načela merila za stališče kake države mej civilizovanimi narodi. — Posl. dr. Fuchs polemizuje s drom. Kronawetterom in dokazuje, da ni verski zaklad državi ničesar dolžan.

Zbornica vzprejme potem v razpravi stoječe proračunske točke in začne razpravo o točki „visoke šole“.

Prvi govornik, posl. dr. Schlesinger, dokazuje, da se narodna ekonomija na visokih šolah uči po načelih veletrgovcev in želi, da se nastavi neodvisni profesorji nasprotnega mnenja. Tudi za naravoslovne predmete naj se ustanove take opozicijske profesure. Vseučilišča so že napolnjena židovskega duha, ker so profesorji večinoma židje.

Govorili so še poslanci Widersperg, Blazek, grof Stürgkh in Tekly, potem se je razprava ustavila, seja pa po čitanju nekaterih interpelacij zaključila.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 26. aprila.

Prepir v koaliciji.

Koaliranci se neprestano prepirajo in so jedini in solidarni le tedaj, kadar treba zavračati želje slovenskih narodov. Kadar gre za kako drugo vprašanje, si nasprotujejo na vso moč in pri takih prilikah se vselej pokaže, kako puhle fraze so trditve „da je etični moment združil velike stranke“ in da „koalicija nima samo negativnega, ampak pozitivnega programa“. To se je videlo pri volilni reformi, pri razpravi o Schönbornovem ukazu glede konfiskacijske prakse in pri šolski debati, ki pa še ni prikipela do viška. Klerikalci, Poljaki in židovski liberalci niso bili glede šolskega vprašanja nikdar jedini. Te dni bi bil vsled Treuinfelsovega oziroma ministrovega govora zopet nastal razpor. Madeyski se je bil potegnil za sedanjí ljudskošolski zakon. Prikupil se je s tem sicer levičarjem, ob jednem pa razkačil konservativce. Kak utis je naredil njegov govor, je videl iz klerikalnih listov. Da bi jih potolažil, obljubil jim je poročevalec Pininski, gotovo ne brez ministrovega privoljenja, da se bode njihovim željam ustreglo administrativnim putem. Klerikalci so to vzeli z zadoščenjem na znanje. Da je bila obljuba resna, svedoči to, da se je baron Morsey že posvetoval s Madeyskim in z Windischgratzem, vsled česar so zopet liberalci razjarjeni, ker se nečejo ni za las umakniti s svojega stališča, kakor priča Suessov včerajšnji govor. Stvar pa še ni poravnana, ampak pride pri razpravi o ljudskem šolstvu zopet na vrsto, česar se smemo le veseliti, ker bi polemika mej Beerom in Morseyem le poostrila obstoječe nasprotstvo mej koaliranci.

Gospodska zbornica proti poslanski zbornici.

S pomočjo slovenske opozicije in zoper nemške levičarje obveljal je bil pred kratkim zakon o trgovini na obroke. Privrženci manchesterstva so se vsled tega obrnili na gospodsko zbornico in jo prosili, naj tega zakona ne odobri. Kakor se kaže, jim misli gospodska zbornica res ustreči. Vsaj govori se, da se čistokrvni liberalci Czedik močno za to poteguje, da bi se ali res zakon zavrgel ali pa da bi se vsaj premenile najvažnejše njegove določbe. Pravosodni minister hoče haje to svoje dete rešiti s grožnjo, da odstopi. Čuden prizor! Naša gospodska zbornica, ki je doslej veljala kot jako konservativna in nasprotna manchesterkim gospodarskim načelom, na-

merava zatajiti svojo preteklost in se potegaiti za prosto trgovino, židom na korist, velikanski masi kupujočega prebivalstva pa na škodo. Tega bi gotovo ne bil nihče pričakoval.

Obrtni odsek.

Predvčerajšjim nadaljeval je obrtni odsek obravnave glede uredbe nedeljskega počitka. Poslanec Exner je predlagal resolucijo, s katero se pozivlje vlada, da zakonitim putem načeloma uredi to stvar in se izrekel, da naj bodo počitka deležni tudi trafikantje in kolektantje ter da naj bodo ob nedeljah zaprte tudi žganjarije. Po daljši debati je odsek Exnerjevo resolucijo, nekoliko popolnjeno odobril in izrekel željo, naj bi dotični zakon prišel še v tekočem zasedanju pred zbornico, in sicer po razpravi v centralnem vodstvu trgovinskega ministerstva.

Štrajki.

Konflikt mej delodajalci in delavci na Dunaji rase čedalje bolj in je postal prav nevaren. Podobarski mojstri so kaznovali štrajkujoče pomočnike s tem, da ne vzamejo nobenega na delo, dokler ne prekličejo bojkota, izrečenega proti nekaterim mojstrom. — Mizarski mojstri so tudi odbili zahteve štrajkujočih mizarskih pomočnikov, naj se uvede osemurni delavnik in minimalna mezda, ter so jim zagrozili, da ne vzamejo nobenega na delo, če bi se kak mojster z njihove strani bojkotiral. — Največje nevarnosti pa je, da so se razbila pogajanja mej stavbenimi mojstri in njihovimi delavci. Slednjih je nad 50.000 in določili so že, da začnejo štrajk dne 30. t. m.

Vnanje države.

Srbske stranke.

Zadnji čas se mnogo govori o pogajanjih mej radikalno stranko in za Rističem stoječo liberalno frakcijo. Te dni se je sicer poročalo, da so se pogajanja razbila, sedaj pa se zopet javlja, da se je doseglo neko porazumljenje, na čigar podlagi bodo radikalci in Rističevi liberalci solidarno postopali proti vladi in delovali na to, da zapusti Milan Srbijo.

Francoska zbornica

V nedeljo se je zopet sešla francoska zbornica. Zasedanje utegne postati pomembno ne samo za usodo sedanje vlade, ampak tudi za usodo predsednika Carnota. Radikalci in takozvani „rallies“ se pogajajo, da bi volili predsednikom Cavaignaca. Če se zjedinijo na to, premenil se bode tudi položaj vlade, ker bodo solidarno postopali pri raznih važnih vprašanjih, ki pridejo v kratkem na vrsto. Ministerstvo upa, da se ta zveza ne posreči, in da bi radikalce in konservativce razdvojilo, hoče spravi nekaj cerkvenopolitičnih zadev na dnevni red.

Domače stvari.

— (Zopet Peter Končnik.) „Süddeutsche Post“ piše: Gimnazijski ravnatelj Peter Končnik v Celji rekel je na konferenciji učiteljskega odbora, govoreč o Windbichlerjevem konkubinatu in omenivši, da ta razgovor ni uradna tajnost, da žive duhovniki ravno tako s svojimi kuharicami. Uvažuje se kazensko postopanje proti Končniku eventuelno disciplinarna pritožba pri naučnem ministerstvu radi tega nečuvnega razžaljenja katoliške duhovščine.

— (Osobne vesti.) Deželni odbor kranjski imenoval je na mesto umrlega Leopolda Skubica sedanjega župana v Črnomlji g. Ivana Schweigerja članom tamošnjega okrajnega šolskega sveta. — Prstav pomožnih uradov dež. su. vodstva v Gradci z naslovom vodje g. Václav Neužil dobil je zlati križec za zasluge.

uplivajo zlasti prostrana okna s takozvanimi zrcalnimi šipami, skozi katera prihaja v hišo obilna svetloba — prvi pogoj prijaznega in zdravega stanovanja. Nad razsežnim vhodom je masivno izžidan štirioglat pomol (balkon), ki ima v vsakem nadstropju hiše po jedno široko okno. Na vrhu balkona dviga se iznad strehe kamenit nadzidek v baročnem slogu z dolbino. V njej bi po prvotnem načrtu imel stati kip sv. Mohorja in Fortunata, pa ker se je pogajanje z domačim podobarjem razbilo, nadomestili so omenjeni kip z mozajik-sliko istih svetnikov, katero je izvršil nek Albert Neuhauser iz Inomosta. Okna vsega poslopja objemajo plastični okviri s trikotnimi strešicami, žal, da so taisti v drugem nadstropju, v razmerji z doljenjimi nekoliko preplitvi, kakor tudi so podkâpni okrajki zgoraj okolo nekam preozki, vsled česar je gorenji del hiše, kako bi že rekel, preoskromen, premalo impozanten. Krita je hiša z moderno, skladno opeko; nad streho se vzpenjajo okrogloslepnata okna...

Hiša je vzgrajena na solidnem kamenem podstavku z obrobki od medlo-rudečkastega marmorja. Pobarvana je s svetlo-rumenkastim zelenilom, katero daje rezki nje plastiki nekakšen mil izraz. Skratka: novi dom družbe sv. Mohorja v Celovci je povsem

veličasten ter vsekakor dostojen simbol plodonosnega delovanja tega nedosežnega slovstvenega zavoda slovenskega.

In v blagodejnem razmerju z vnanostjo urejeni so i njega notranji prostori — o tem se pričamo takoj pri vstopu v vežo. Ondu nas vzprejmejo jasno marmorovani zidovi z vitkimi pilastri, noseči banjasti svod na traverzih. In po tleh se nam prostira pisani tlak iz raznobojnih cementnih ploščic sestavljen. Stopivše v prostrane sobane pritličja, oblije nas bujna svetloba skoz visoka ondotna okna, da se kar zavzamemo ter presenečeni stopamo naprej. Tu na desno, takoj pri vhodu je velika soba za upravitelja (faktorja) tiskarne; potem sta dve sobi za stavce, dalje naprej dvorana za tiskarske stroje in za taisto shramba za papir. Na oni (levi) strani pri vratih je soba za ravnateljstvo pisarno, in od ondot naprej vse okolo po celem zapadnem krilu hiše je petero prostornih soban za knjigovoznico.

In v gorenjih prostorih, kamor vedejo kamentite stopnjice z lično železno ograjo gori do podstrešja, porazvrščeno je v vsakem nadstropju po četvero stanovanj, obsegajočih po tri sobe, kabinet, kuhinjo, shrambo in alkovent (majhno sobo za služkinjo.) In spredaj ob stopnjicah je pri vsakem

stanovanju vhodna soba. Posamične sobe so po 5.65 x 5.65 m nekatere i po 6.35 x 6.15 m in saloni na desnem krilu imajo po 11.20 m dolžine. Vsako stanovanje ima svoj vodovod ter na dvorišči svoj balkon. V pritličji so tla obložena z mecesnovimi deskami, v gorenjih sobah pa s bukovimi parketi. Sobe so vse poslikane in sicer vsaka drugače; zlasti so prijazni saloni na južnoiztočni strani, iz katerih je prekrasen razgled po vsem celovškem polju in na planine od košato gozdnega Pohorja po dolgi vrsti slikovitih Karavank tja gori okrog do širokoplečega Dobrača...

V podzemlju so prostorne kleti, in zadaj za glavnim, novim poslopjem stoji še stara hiša, v kateri so tudi zasobna stanovanja. In mej obema hišama je svetlo dvorišče, ter ima novi družbin dom tudi jako prostorno in jasno podstrešje.

Pred novo hišo, ob vratih na desno in levo sta polukrožna vrtca z opečnatimi podzidki opasana, na katerih so napeljene visoke železne ograje.

Vsa zgradba in oprava čilnega doma naše velezaslužne družbe stane bojša okolo 130.000 gld., ogromna svota, katera naj bi obrodila blagoslovljen sad prosvete in omike na korist in v prospeh ter napredek milega naroda slovenskega!

— (Kronski darovi družbi sv. Cirila in Metoda.) Uredništvu našega lista so poslali: Iz Zagorja ob Savi vesela družba 8 kron; darovali so jih gg. Anton, Rudolf, Nace, Franjo in Tomo v namen, „naj bi sv. brata Ciril in Metod prosila vsemogočnega, da bi tudi naše nasprotnike pripeljal na pravo pot.“ — Živili rodoljubni darovalci in njih nasledniki!

— (Za „Narodni dom“) v Ljubljani poslal je uredništvu našega lista: Neimenovanec iz Knežaka 2 kroni (izgubljeno stavo). — Živio!

— (Iz seje deželnega šolskega sveta.) Ko se je vzelo na znanje poročilo zapisnika o nekaterih rešitvah, se je dovolilo, da se razširi jednorazrednica v Lienfeldu na Kočevskem v dvorazrednico. Kot šolski kraj za novo jednorazredno šolo za 10 bližnjih vasij se je določil Zalog ob Savi. Imenovani so bili: Nadučitelj na deški ljudski šoli v Kranji dosedanji učitelj na tej šoli g. Ivan Pezdich, učitelj na isti šoli g. Henrik Podkrajšek, učitelj v Radovljici (zdaj v Ljubljani kot namestnik), def. učitelj na ljudski šoli v Zagorji dosedanji začasni učitelj istotam g. Teodor Čampa in učitelj na jednorazrednici v Št. Jakobu ob Savi g. Štefan Birk, učitelj v Zalogu pri Cerkljah. Rešilo se je še nekoliko disciplinarnih zadev in dovolilo nekaj denarnih podpor.

— (Konfiskacija.) Poslednja številka Celjske „Domovine“ je bila zaplenjena zaradi članka „Občinski odbor za mesto Celje“ in pa zaradi notice „Nerednost pri c. kr. poštnem uradu v Celji“. Uredništvo je ušlo pritožbo.

— (Okrajna bolniška blagajnica Ljubljanska) imela je sinoči občni zbor, kateremu je predsedoval blagajnični načelnik g. Anton Klein. Predstavivši obrtnega komisarja g. Šeška pozdravil je načelnik došle člane, ter mej drugim naznanil, da je vlada odobrila v lanskem občnem zboru sklenjeno premembo pravil. Blagajnik g. R. Branke poročal je o delovanju v pretečenem letu. Če ravno se je na novo osnovala zadruga kovinskih obrtnikov, ter je vsled tega odpalo 98 članov, se je število članov bolniške blagajne vendar znatno pomnožilo; koncem leta bilo je pri blagajni upisanih 3845 članov in 669 delodajalcev. Bolnikov bilo je zglašenih 1062, od katerih jih je 31 umrlo. Dohodki blagajnični znašali so 26.872 gld. 84 kr., troški pa 18.741 gld. 54 kr., ter je ostalo za rezervni zaklad 8181 gld. 33 kr. Premoženje bolniške blagajnice iznašalo je koncem pretečenega leta 9.313 gld. 71 kr. Občni zbor vzel je poročilo odobruje na znanje. Potem so se vršile volitve. V nadzorovalni odbor volili so delodajalci gg.: L. Kostelca in J. Jelotnika, delojemalci gg.: Blaža, Grilca, Korene in Štrajnarja; v razsodišče bili so izvoljeni in sicer od delodajalcev gg.: notar Plantan in pekovski mojster Zalaznik, od delojemalcev gg.: Avgust Kremžar, Oto Pelan in Ivan Zorman; slednjič bila sta kot namestnika v blagajniškem načelništvu izvoljena gg.: Avgust Weber in Fran Sark. Ker je bil s tem dnevni red končan, zaključil je načelnik občni zbor.

— (Olepšanje Resljeve ceste.) Podrtija, ki se nahaja na bivšem Jalenovem, sedaj mestnem posestvu, pač Resljevi cesti, ob kateri se nahaja že precej prav lepih zgradb, ni v kras, in vsakdo, komur je olepšanje našega mesta pri srcu, goji željo, da bi se ta podrtija kmalu odstranila. Kakor se nam poroča, utegne se ta želja vendarle v kratkem izpolniti. Srednji del bivšega Jalenovega posestva kupil je gospod dr. Gregorič, ki bode tam še letos začel graditi jednonadstropno hišo, okolo katere se bode nahajal lepo ograjen vrt; na gornjem delu zidal bode menda gospod Kocmur, ki se že pogaja z mestno občino glede nakupa, a kakor slišimo, oglašajo se kupci tudi že za spodaj, ob sv. Petra cesti ležeči del omenjenega posestva, mej drugimi stavbiniki mojster gospod Treo, ki bi rad čim prej začel zidati. Ker bodo vse tri nove stavbe morale imeti lepo ograjene vrtiče, dobil bo tudi ta del Resljeve ceste menda v kratkem prajaznejše lice.

— (Okolično karto Ljubljane) je izdala kranjska sekcija Nemško - avstrijskega planinskega društva. Na karti so zaznamovane vse markirane poti v ljubljanski okolici. Izdelal jo je (1:75.000) prav lično vojaško-zemljepisni zavod in bode ta karta turistom gotovo dobro služila. Naši Nemci pa so vpeljali na njej novo ime „Hirtenberg“, mesto znanega Jeterbenka, a drugih napačnih imen na pr. „Cirnovec“ mesto Cornovec, se jim ni zdelo vredno popraviti.

— (Dolenjska železnica.) Jutri bode vozil na progi od Grosuplje do Novega Mesta komisijski vlak, s katerim se bodo vozili tudi člani upravnega odbora dolejskih železnic. — Generalno nadzorstvo avstrijskih železnic je dovolilo podjetni-koma Hoffmann in Nicoletti v Novem Mestu, da smeta začasno rabiti lokomotive za prevažanje gramoz na progi XI. stavbinskega oddelka.

— (C. kr. ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic) javlja, da se bode k januarjski izdaji 1894. glavnega tarifa za blago c. kr. avstrijskih državnih železnic uvel dodatek IV., ki zadobi veljavo z dnem 1. maja t. l.

— (Iz Št. Vida nad Ljubljano) se nam piše: Pri nas je letos toliko broščev, da bi si človek na večer skoraj na cesti in polje ne upal; kar v glavo se zaletavajo. A pokončujemo jih pa tudi pridno. Dozdaj so jih naši otroci prinesli vodji šole že do 300 tisoč t. j. dobrih 6½ hl. To je ogromno število za ta čas in gotovo jih bodo še trikrat toliko ugonobili, če bodo prizadeti faktorji z denarjem podprli otroško pridnost.

— (Iz Št. Petra na Krasu) se nam piše: Pred jednim mesecem sta zginila posestniku J. S. v Vižmarjih pri Ljubljani dva konja iz hleva. Vse prizadevanje in povpraševanje po konjih je bilo brez uspeha. Pretečeni teden pa je dobilo tukajšnje orožništvo v Vižmarjih ukradena konja pri nekem kmetu na Juršicah v neki samotni vasi na Pivki. Kmet, kateri je 300 gld. cenjena konja za 30 gld. od ciganov kupil, moral je rad ali nerad konja pravemu gospodarju brez vsega povračila izročiti. Zapisal pa si je v svoj dnevnik, da od ciganov konj ne bode več kupal. Pravi gospodar pa bode vedno hvaležen marljivim tukajšnjim orožnikom.

— (Prvi roj) je imel dué 24. aprila Gašpar Palovšnek iz Podgore, fara Begunje na Gorenjskem

— (Prodaja stare vojašnice v Novem Mestu.) Vsled razglašane finančne direktije je na prodaj stara vojašnica v Novem Mestu s pripadajočim zemljiščem za 25-100 gld. in smodniški stolp za 50 gld. Poslopje bi bilo posebno za prezidanje v tovarno prav pripravnno, ker ima vodno moč tik poslopja in je okolu poslopja mnogo pripadajočega sveta.

— (Veselica pevskega društva v Šturji) dne 22. t. m. obnesla se je nad vse pričakovanje dobro. Posamezne točke izvajale so se izvrstno. Navdušenje občinstva dosegla je vrhunec pri opereti „Tičnik“. Udeležba bila je ogromna iz cele vipavske doline. Ker niso vsi došleci dobili prostora, ponovi se opereta in ves vzpored v nedeljo dne 29. t. m. Čisti dohodek je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. Kdor ni bil navzoč pri predetavi, naj gotovo pride, zagotovljen mu je za naše kraje izreden umetniški užitek.

— (Himen.) V Celji se je zaročil g. dr. Radoslav Pipuš, odvetniški kandidat, z gospodično Hedvigo Krušičevo iz Celja. Čestitamo!

— (Prememba posesti.) Gosp. dr. Ludovik Filipič, odvetnik v Celji, je kupil hišo g. Val. Rušnika v Celji v Hermanovi ulici.

— (Dunajska „Slovenija“.) Piše se nam z Dunaja: Petdeset tečajev je minulo od onega za slovensko razumnost toli važnega trenutka, ko si je osnovala v daljnem Dunaji učeča se velikošolska mladež svoje središče, akad. društvo „Slovenija“. Veselje nas navdaja danes, ko zremo nazaj na dolgo vrsto srečno prestanih momentov, žalostnih in veselih, ko vidimo, da je gojilo to društvo vedno idejale, s katerimi se naš narod s polnim pravom ponaša; ponosni smo, da je bilo naše društvo vedno ono središče, ki je vzgojilo milemu nam narodu celo vrsto narodno-zavednih mož, prvoborilcev za našo pošteno stvar, mož, ki so nam v pravo diko in ponos. — V proslavo tega tako važnega osnutka prvega slovenskega akad. društva priredi „Slovenija“ na večer dne 5. majnika komers v prostorih „Dun. Ressource“ in prihodnji dan izlet v Neuwaldegg. — Gotovo bomo imeli čast in veselo dolžnost pozdraviti v svoji sredi svoje bivše tovariše, slovensko razumnost, in v tej prijetni nadi kličemo: „Na veselo svidenje dne 5. majnika!“

Slovinci in Slovenke! ne zabite
družbe sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Slovanske novosti.) Kakor se poroča iz Peterburga, bode odšla v kratkem ruska ekspedicijska v centralno Azijo, da prouči vprašanje parobrodarstva na Amu-Darji. — Za spomenik, ki ga hoté postaviti Bolgari pokojnemu knezu Aleksandru v Sofiji, se je nabrala že precejšnja vsota. Prvotno bilo je nameravano, da se odkrije spomenik dne 19. novembra 1895. l., ko bode deset let, od kar so Bolgari zmagali v bitki pri Slivnici. Še letos se bode menda razpisal natečaj za načrte spomenika. — Smetanova „Prodana nevesta“ se poje z jako dobrim uspehom v madjarskem prevodu K. Abranyija v kraljevski operi v Budimpešti, ter se občinstvo živo zanima zanjo. Tudi „Hubička“ se bode bržkone uvrstila mej repertoar Peštanske opere. — Češka akademija cesarja Franc Jožefa za vednosti, slovstvo in umetnost je poleg zadnjih omenjenih daril razpisala še dva darila po 300 in 200 gld. za manjše muzikalne skladbe in sicer orkestralne ali pa za zbor s spremljevanjem orkestra.

* (Doktorica filozofije.) Hči pokojnega vseučiliškega profesorja v Lipskem dr. J. Minkwitz, gospodična Marija Minkwitz je naredila na filozofični fakulteti vseučilišča v Curihu doktorski izpit „magna cum laude“.

* (Visoka starost.) V Trikali na Grškem je umrl nedavno star pop, ki je dosegel redko starost 120 let. Živel je vedno jako zmerno in spal večinoma na prostem. Vina in opojnih pijač ni pil, tudi tobaka ni kadil in le redkokdaj je užil meso. Hranil se je s sočivjem, zelenjavo in kruhom. Bolan ni bil nikdar, le poslednja leta zapustil ga je spomin. Kot duhovnik deloval je 99 let.

Književnost.

— Najnavadnejše jezikovne napake učencev ptujskega okrajnega glavarstva in kako je naj učitelj iztrebi. Govoril dne 7. avgusta 1893. pri uradni učiteljski konferenciji v Ptuiju Anton Kosi, učitelj v Središči. (Ponatis iz popotnika za leto 1894.) V Mariboru 1894. Samozaložba. — Tisk tiskarne sv. Cirila. Ta brošurica ima namen, opozoriti učitelje v ptujskem okraju na jezikovne hibe odušotnega prebivalstva, da bi je laglje iztrebili, a tudi jezikoslovci najdejo v njej marsikaj za poznavanje ptujskega narečja zanimivega. Spisek je spretno in pregledno sestavljen in bode toplo priporočen.

— „Vienac“ ima v št. 16. to-le vsebino: Igra slepoga miša, zložil Plotianus Kephisophon; — Radmilović, povest, spisal Ksaver Šandor Gjalski; U koljevku svoga kumčeta, zložil Silvije Str. Kranjčević; — August Šenoa kao pisac feljetona, spisal V. Dukati; — Na Bobovačkim razvalinama, zložil Ivan Lepušić; — Ivan Polikarp Severitan, Šibenčanin; — Januar, zložil Sergij; — Alfred de Musset, spisal Oskar pl. Salopek; — Listek. — Sliki: Poslednje pismo Petra Zrinjskoga; — Glinkij pred sudom bojara.

Brzjavke.

Celovec 26. aprila. Včerajšnji shod slovenskega političnega in gospodarskega društva je bil mnogoštevilno obiskan. Nastopilo je devet govornikov in sprejele so se razne resolucije. Zborovanje je trajalo nad štiri ure in se izvršilo v najlepšem redu. — Danes se je vršila ob mnogobrojni udeležbi vernega slovenskega ljudstva cerkvena slavnost blagoslovljenja krasnega novega doma družbe svetega Mohorja. Slovesno peto sveto mašo daroval ob obilni asistenci prečastni gospod stolni kanonik Lambert Einspieler. Posebno sijajno se vršilo blagoslovljenje novega doma, katero je izvršil prečastni gospod stolni prošt dr. Müller. Čestiti gospodje bogoslovci so pri tej priliki krasno peli. Živila slavna družba svetega Mohorja!

Podnart 26. aprila. Županstvo v Kropi je naznanilo okrajnemu glavarstvu v Radovljici, da odpuste Kropenski delodajalci v soboto, dne 28. t. m., v se delavce, ker imajo že preveč izdelanega blaga v zalogi. Mej delavci nastane vsled tega velika beda. Potrebna bo hitra pomoč.

Dunaj 26. aprila. Posl. Vašaty nasvetoval je v mladočeskem klubu, naj se predlaga zbornici, da toži pravosodnega ministra Schönborna, ker je dal dva v državnem zboru v češkem jeziku izrečena govora, natisnena v „Nar. Listih“, konfiskovati.

Dunaj 26. aprila. Avstrijska in ogerska vlada sta odklonili predloge avstro-ogerske banke glede obnovljenja bančnega privilegija.

London 26. aprila. Poslanska zbornica je vzprejela zakon, s katerim se za delavce v rudokopih določa osemurni delavnik.

Lastoina in tisk „Národne Tiskarne“.